

کتابشناسی مطالعات ایرانی

کتابشناسی مطالعات ایرانی

اثر هوشنگ شهابی

به کوشش رؤیا ابراهیمی

تهران: انتشارات امیرکبیر، ۱۳۸۶

تهیه و تنظیم: آزاده حیدری

کتابشناسی مطالعات ایرانی یک کتاب مرجع ارزشمند در حوزه مطالعات ایران‌شناسی است. تاکنون کتابشناسی‌های متنوعی راجع به متون ایران‌شناسی منتشر شده اما این اثر به علت فعالیت مؤلف در پژوهش‌های ایران‌شناسی و تنوع منابع مورد بررسی، اعم از کتاب و مقاله به زبانهای مختلف (انگلیسی، فرانسه، آلمانی، فارسی و ...) و موضوعاتی که در خود جای داده به نوعی منحصر به فرد است. استاد هوشنگ شهابی، دارای تألیفات متنوعی می‌باشند و در این حوزه بسیار فعالیت کرده‌اند و با آشنایی با متون تألیف شده درباره ایران‌شناسی این اثر را نگاشته‌اند که مسلماً راهنمای محققان و ایران‌پژوهان خواهد بود.

سوابق تحصیلی و آموزشی تخصصی:

دکتر شهابی از سال ۱۹۹۸ تاکنون استاد رشته روابط بین‌الملل و تاریخ در دانشگاه "بوستون" هستند. همچنین استاد همکار و مهمان در رشته تاریخ در دانشگاه "کالیفرنیا" (لس آنجلس) از جولای ۱۹۹۵ تا جون ۱۹۹۷، استاد همکار آزاد (افتخاری) در دانشکده "سنت آنتونی"، دانشگاه "آکسفورد"، از اکتبر ۱۹۹۴ تا جولای ۱۹۹۵، دانشیار رشته مطالعات اجتماعی و دولتی در دانشگاه "هاروارد"، از جولای ۱۹۹۰ تا جون ۱۹۹۴، استادیار رشته مطالعات اجتماعی و دولتی در دانشگاه "هاروارد"، از جولای ۱۹۸۶ تا جون ۱۹۹۰، مدرس و عضو دپارتمان رشته علوم سیاسی، در دانشگاه "استنفورد"، در سال ۱۹۸۵ و استاد، مدرس و عضو دپارتمان رشته علوم سیاسی، دانشگاه "ییل" آمریکا، از بهار ۱۹۸۲ تا پاییز ۱۹۸۵ بوده‌اند. استاد هوشنگ شهابی در سال ۱۹۷۹ از دانشگاه

"ییل" آمریکا در حوزه روابط بین‌الملل، درجه کارشناسی ارشد خود را دریافت کرده و در سال ۱۹۸۶، در حوزه علوم سیاسی، از همان دانشگاه درجه دکترای تخصصی (ph.D) کسب نمودند.

او همچنین دانش آموخته دانشگاه "کان" فرانسه در سال ۱۹۷۵، در حوزه جغرافیا و نیز مؤسسه علوم سیاسی پاریس در سال ۱۹۷۷ است. استاد شهابی در دانشگاه‌های "هاروارد"، "آکسفورد"، "یوسی‌ال‌ای" و "ییل" دوره‌هایی را در مقطع کارشناسی تدریس کرده‌اند.

تئوری و عمل در روابط بین‌الملل، توسعه سیاسی، درآمدی بر حقوق بین‌الملل عمومی و غیره در دانشگاه "هاروارد"، سیاست خاورمیانه‌ای در دانشگاه "آکسفورد"، تاریخ ایران از سال ۱۸۰۰ تا انقلاب اسلامی، تاریخ ایران از انقلاب اسلامی تا حال حاضر و تاریخ آسیای مرکزی در دانشگاه "یوسی‌ال‌ای"، برآوردهای ملیتی در آسیای مرکزی، سیاست ایران و افغانستان و موضوعات دیگر در دانشگاه ییل آمریکا از جمله عناوین تدریس وی در دوره کارشناسی می‌باشد.

استاد شهابی هم‌اکنون مشغول تدریس دوره‌های: بنیادهای سیاست بین‌الملل، روابط ترک و ایران در قرن بیستم، درآمدی بر حقوق بین‌الملل عمومی، تاریخ ایران نوین و ... می‌باشند.

فعالیت‌های تخصصی:

وی علاوه بر تدریس در حوزه‌های مختلف دانشگاه‌های معتبر، به برگزاری و مدیریت همایش‌ها و کنفرانس‌های ایران‌شناسی نیز پرداخته است. وی به همراهی "فرهاد حکیم‌زاده"، رئیس بنیاد میراث

فرهنگی ایران، مدیریت ششمین کنفرانس مطالعات ایران‌شناسی را که در سال ۱۳۸۵ در لندن برگزار شد، به عهده داشت. وی همچنین داوری مقالات چندین نشریه، از جمله نشریه "سیاست تطبیقی"، نشریه بین‌المللی "مطالعات خاورمیانه" و نشریه "پژوهش‌های ایرانی" را نیز برعهده داشته‌اند. نقد و بررسی نسخه‌های خطی انگلیسی، آلمانی و فرانسوی برای انتشارات دانشگاه "هاروارد"، همچنین همکاری در برنامه‌های انتشاراتی انجمن علوم اجتماعی در کانادا و مرکز دانشگاه "هاروارد" برای انتشار سری انتشارات "مطالعات خاورمیانه" از جمله فعالیت‌های وی می‌باشد. او همچنین عضو هیأت مدیره نشریه "پژوهش‌های ایرانی" است.

استاد هوشنگ شهابی با تسلط کامل به زبان‌های آلمانی، فرانسوی، انگلیسی و اسپانیایی قادر به مطالعه متون به زبانهای ایتالیایی، پرتغالی بوده، به دانش پایه زبان عربی نیز مجهز می‌باشند.

تألیفات:

استاد شهابی علاوه بر تألیف کتابشناسی مطالعات ایرانی، مؤلف و ویراستار چندین کتاب و مقاله، مقاله مندرج در دایرة المعارف، نقد و بررسی کتاب و ترجمه به زبانهای مختلف می‌باشند که به علت حجم زیاد تنها بخشی از آن‌ها معرفی خواهند شد.

معرفی کتاب

این پروژه (کتابشناسی مطالعات ایرانی) کتابشناسی مقالات و کتاب‌های مختلفی است که به موضوعات گوناگون سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی

ایران می‌پردازند. سفرنامه‌ها، شرح حال‌ها، مطالعات منطقه‌ای، روابط خارجی، حکومت و سیاست، کشاورزی، اقتصاد، آموزش و پرورش، قومیت‌ها و اقلیت‌ها، هنر، پزشکی، مطبوعات، مطالعات زنان و بسیاری دیگر از موضوعات متنوع در قالب موضوعات اصلی و فرعی تنظیم و در قالب ۳۷۵۶ مدخل ارائه شده‌است.

از آنجا که این کتابشناسی فهرست بسیاری از مقالات و کتاب‌های تازه منتشر شده درباره ایران را در خود جای داده، کم‌نظیر است. در واقع گردآورنده این کتابشناسی، با دسترسی به متون و مقالات ایرانیان خارج از کشور که به زبان‌های مختلف تهیه شده و همچنین آثار سایر ایران پژوهان از سراسر جهان، امکان شناسایی موضوعات مختلف و دیدگاه‌های متفاوت درباره ایران را فراهم آورده است. ارائه اطلاعات کامل کتابشناختی اثر، از دیگر مزایای این کتابشناسی است. در انتهای هر بخش موضوعی، منابع به زبان فارسی - در صورت وجود - جداگانه معرفی شده‌اند.

نام و نام خانوادگی مؤلف یا مؤلفان، عنوان کتاب مورد نظر، یا عنوان مقاله مندرج در نشریه (و سپس نام کامل نشریه)، محل نشر، ناشر و سال چاپ ارائه گردیده. شماره صفحه مقاله مندرج در مجله نیز برای آگاهی خوانندگان ارائه شده است.

اگرچه مداخل موجود در هر طبقه موضوعی، به شکل الفبایی تنظیم نشده و عناوین کتب از مجلات مجزا نشده‌اند، اما نمایه اسامی اشخاص به زبان فارسی برای نویسندگان مقالات فارسی و زبان انگلیسی برای نویسندگان مقالات انگلیسی در انتهای کتاب با ارجاع به شماره مقاله‌ها و یا عناوین کتب آمده است.

همانطور که اشاره شد موضوعات مندرج در این کتابشناسی به شکل موضوعات اصلی و فرعی ارائه شده است. برای مثال موضوع اصلی "سفرنامه‌ها" شامل "موضوعات فرعی، مطالعات کلی"، "تیموریان"، "صفویه"، "افشار" و "زند"، "زند (به طور خاص)"، "قاجار"، "رضاشاه"، "محمدرضا شاه" و "جمهوری اسلامی"، می‌باشد.

جهت شناسایی اینکه چه موضوعاتی (اعم از

جدول شماره ۱

موضوع اصلی و فرعی	تعداد مداخل	درصد
۱- کتابشناسی‌ها	۶۲	٪۱/۶۵
۲- سفرنامه‌ها	۱۲۱	٪۳/۲۲
۳- شرح حال‌های خودنوشت ایرانیان	۱۶	٪۰/۴۲
۴- شهرها	۱۶۳	٪۴/۳۳
۵- جزایر	۵۰	٪۱/۳۳
۶- مطالعات منطقه‌ای	۹۸	٪۲/۶۰
۷- روابط خارجی (سیاست خارجی ایران)	۳۷۸	٪۱۲/۷۲
۸- تاریخ ایران	۵۱۳	٪۱۳/۶۵
۹- انقلاب اسلامی	۳۷۵	٪۱۰/۳۲
۱۰- زراعت، قنات‌ها، اصلاحات ارضی	۳۶	٪۰/۹۵
۱۱- معماری	۱۰	٪۰/۲۶
۱۲- هنر و صنایع دستی	۷۴	٪۱/۹۷
۱۳- آمار جمعیت و مهاجرت	۸۹	٪۲/۳۶
۱۴- اقتصاد	۱۵۵	٪۴/۱۲
۱۵- آموزش و پرورش	۴۸	٪۱/۳
۱۶- اقوام	۱۶۹	٪۴/۵
۱۷- اقلیت‌های مذهبی	۳۰۰	٪۷/۹۸
۱۸- حیات جانوری و حیات وحش	۶	٪۰/۱۵
۱۹- پوشش گیاهی و باغ‌ها	۳	٪۰/۰۷
۲۰- تغذیه	۲۳	٪۰/۶۱
۲۱- تاریخ روشنفکری	۱۱۸	٪۳/۱۲
۲۲- زبان	۵۲	٪۱/۴
۲۳- قانون	۹۱	٪۲/۴۳
۲۴- ادبیات	۱۳۵	٪۳/۸۶
۲۵- پزشکی، بهداشت، درمان، روانپزشکی، جنسیت	۲۱	٪۰/۵۶
۲۶- موسیقی	۴۶	٪۱/۲۲
۲۷- نام‌ها	۱۸	٪۰/۴۷
۲۸- مطبوعات و رسانه‌ها	۴۷	٪۱/۲۵
۲۹- مذاهب (غیر از تشیع)	۲۶	٪۰/۷
۳۰- علوم	۳	٪۰/۰۷
۳۱- تشیع	۳	٪۰/۰۷
۳۲- بردگی و بندگی	۱۱۱	٪۲/۹۵
۳۳- جامعه و تاریخ اجتماعی	۶۳	٪۱/۶۷
۳۴- بازار	۱۷	٪۰/۴۵
۳۵- ورزش‌ها و بازی‌ها	۷۷	٪۲/۰۵
۳۶- تئاتر، رقص و سینما	۴۷	٪۱/۲۵
۳۷- حمل و نقل	۱۰	٪۰/۲۶
۳۸- زنان و مطالعات جنسیت	۱۶۶	٪۴/۴۱
۳۹- متفرقه	۹	٪۰/۲۳

موضوع اصلی و فرعی) راجع به موضوع ایران، بیشتر مورد تحقیق و پژوهش قرار گرفته و مقالات و کتاب‌های بیشتری راجع به آن نوشته شده است. تعداد مداخل در هر طبقه موضوعی (مجموع موضوعات اصلی و فرعی) مورد محاسبه قرار گرفت و نتایج آن در جدول زیر ارائه شد:

قابل ذکر است تعدادی از موضوعات فرعی به صورت جداگانه، به شکل موضوع اصلی محاسبه و در جدول ارائه شده است. از جمله موضوع «تاریخ روشنفکری»، «زبان»، «قانون»، «ادبیات» و «موسیقی».

جدول شماره ۱: توزیع فراوانی موضوعات (اصلی و فرعی) مندرج در کتابشناسی

با بررسی مجموع موضوعات اصلی و فرعی مندرج در این کتابشناسی مشاهده می‌شود که موضوع اصلی «تاریخ ایران» که شامل موضوعات فرعی «ایران پیش از اسلام»، «دوره میانه»، «دوره صفویه»، «افشاریه و زندیه»، «دوره قاجار»، «انقلاب مشروطیت و پیامدهای آن»، «دوره رضاشاه»، «محمدرضا شاه»، «حکومت و سیاست، ۱۹۴۱-۱۹۷۹»، «گرایش‌های چپ و ناسیونالیسم، لیبرالیسم و مدرنیسم در ایران»، دارای بیشترین تعداد، معادل ۵۱۳ مدخل می‌باشد که ۱۳/۶۵ درصد از کل را به خود اختصاص داده است.

موضوع «روابط خارجی ایران و (سیاست‌های خارجی ایران) در رتبه دوم تعداد کتاب‌ها و مقالات قرار گرفته است و تعداد آن ۳۷۸ مورد، معادل ۱۲/۷۲

درصد است. موضوع سوم، موضوع اقلیت‌های مذهبی اعم از "آسوری‌ها"، "ارمنی‌ها"، "اسماعیلیه"، "بابیه"، "بودایی‌ها"، "بهائیت"، "تسنن"، "تصوف"، "زرتشت" و ... است که کتابها و مقالات تألیف شده به عدد ۳۰۰ رسیده است. این موضوع ۷/۹۸ درصد از کل را به خود اختصاص داده است.

اما در موضوعاتی همچون "حیات جانوری و حیات وحش"، "پوشش گیاهی و باغ‌ها"، "قانون"، "علوم" و موضوع متفرقه، در کمتر از ۱۰ کتاب یا مقاله تألیف شده است و درصد کمی را در بین سایر موضوعات به خود اختصاص داده‌اند. همانطور که ذکر شد استاد هوشنگ شهبایی علاوه بر این کتابشناسی آثار متنوع دیگری را نیز ترجمه و یا ویرایش و تألیف کرده‌اند. یکی از منابع مهم شناسایی آثار او، کتابشناسی مطالعات ایرانی می‌باشد. علاوه بر آن،

Chehabi, H.E. Middle East Studies Association Bulletin, 33i (1999), pp. 78-79.
شیعه ایران و وحدت اسلامی (۱۹۷۹-۱۹۹۶)

Translations: ترجمه‌ها:

1-Rochard, Philippe. "The identities of the Iranian Zūrkhānah. Tr. Chehabi, H.E. Iranian Studies, 35iv (2002). pp. 313-340.

هویت زورخانه‌های ایرانی

2- From German: "The Kremlin and the West." By Wolfgang Leonhard (New York: W.W.Norton, 1986)

ترجمه از آلمانی: کرملین و غرب

۳- اشک عطوفتی بر عقابان ۷۸ / نویسنده جیمی کورتبرای؛ مترجم هوشنگ شهابی. - [بی‌جا: بی‌نا]. ۱۳۷۰. ۱۳۲ ص

عنوان عطف: اشک عطوفتی بر حماسه عقابان ۷۸.

bibliography of sport and games in the Iranian world", Iranian Studies, v.35.no.4, 2002: 403-419.

کتابشناسی گزارمانی ورزش‌ها و بازیها در سرزمین ایران
3- Chehabi and Allen Guttmann, "from Iran to All of Asia: The origion and diffusion of Polo". International Journal of the history of sport. 19: 2-3 (June - September 2002): 384-400.

از ایران تا سراسر آسیا: خاستگاه، ریشه و اشاعه ورزش چوگان

4- The Juggernaut of globalization : Sport and modernization in Iran, International Journal of the history of Sport. 19:2-3 (June - September 2002): 275-294.

نیروی مهیب جهانی شدن: ورزش و مدرن گرایی در ایران

5- "Self-determination, Territorial Integrity, and the Falkland Islands", Political Science Quarterly 100 (summer 1985):215-225 (Augmented English Version of above)

خودمختاری، تمامیت ارضی و ایالت‌های فالکلند

6- "The Westernization of Iranian culinary culture", Iranian studies, V.36.no.1, 2003: 43-61.

غرب گرایی فرهنگ آشپزی ایرانی

مقاله‌های مندرج در دایرة المعارف:

Encyclopedia Articles:

1- "Iran", The International Encyclopedia of women and sport. (New York: Macmillan, 2001): 586-587.

ایران
2- "Small Island States", The Encyclopedia of democracy vol.4(washington, D. C, congressional Quarterly Inc, 1996), pp.1134-1137.

ایالت‌های جزیره کوچک

Book Reviews: نقد و بررسی‌ها:

1- Der Khan aus triol, Reinhard Pohanka and Ingrid Thurner, Vienna: Bundesverlag, 1988, 203 pp", Iranian studies, v.26,no.1-2, 1993: 175-176.

نقد کتاب: راینهارد پوهانکلا؛ اینگرید تورنر. خان تیرول (هوشنگ شهابی)

2- Iranisch Schia und die islamische Einheit 1979-1996. By Buchta, W.Hamburg, 1997.

منابع مرجع دیگری همچون نشریه پژوهش‌های ایرانی (Iranian studies)، و وب سایت زیر مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

www.bu.edu/ir/facuty/chehabi.html.

استاد شهابی بیش از ۶۰ اثر تألیفی، ترجمه، ویرایش، نقد و بررسی و ... دارند که به علت حجم زیاد آثار و فضای کم به تعدادی از آنها اشاره می‌شود. از جمله آثار استاد هوشنگ شهابی به شرح زیر است:

کتاب: (تألیف): (Books):

1- Cultural Dualism in twentieth century Iran.

(London: I.B.Tauris, expected, 1998)

دوگانگی فرهنگی در ایران قرن بیستم

۲- نظام‌های سلطانی / به کوشش هوشنگ شهابی، خوان لینز، مترجم منوچهر صبوری. - تهران. نشر و پژوهش شیرازه، ۱۳۸۰. ۴۶۲ ص.

Edited Books: ویرایش کتاب:

1- With Alfred Stepan, "Politics, society, and Democracy: comparative Studies". (Boulder, Co. west view, 1995)

سیاست، جامعه و دموکراسی: مطالعات تطبیقی

Articles: مقاله‌ها:

1-The Absence of consociationalism in Srilanka.

"Plural Societies 11(winter 1980)

غیبت اصول مشروطه در سریلانکا

2- Resources: "an Annotated

منابع:

۱- نشریه پژوهش‌های ایرانی (Iranian studies) نمایه شده در پایگاه اطلاعات کتابخانه شماره ۲ مجلس شورای اسلامی.

2- Index Islamicus. - 1665-2005. - comdrige: W.Heffer, 1958-2005.

۳- وبسایت

www.bu.edu/ir/faculty/chehabi.html.

پی نوشت‌ها:

1- M.A.International Relations, Yale University, 1979.

2-ph.D.Political Science, Yale University, 1986.

3- Université de Caen

4- Institut d Etudes politiques de Paris.

5- UCLA

6- Camparative politics

7-International Journal of Middle East studies.

8- Iranian studies.

9- Middle Eastern Studies publication series.